

at gaa, trods ydre og indre Hindringer. Gang paa Gang møder han Mistro, Mistænksomhed og aabenbar Fjendtlighed, og lige saa ofte formaar hans stærke og kloge Personlighed at forvandle Modstandere til hjælpende Venner. Hvad det angaar at holde sammen paa de bundforskellige Elementer indenfor Ekspeditionen, forhindre indre Gnidninger og føre dette Kæmpeforetagende helskindet igennem et Land, hvor Naturen stiller meget store Hindringer i Vejen, og hvor de menneskelige Samfund er opløste og demoraliserede af indre Strid, siger han selv: „Jeg har fundet ud af, at det slet ikke er nogen Kunst.“ Men det begriber vi andre jo ikke.

Nu, da Hedin atter, udrustet med nye Pegemidler, er afgaaet til Asien for at føre sin Ekspedition videre, ledsages han af mange Ønsker her fra Danmark om godt, frugtbart Arbejde og en lykkelig Hjemkomst.

Juli 1929.

Niels Nielsen.

Das Erdbild der Gegenwart, Herausgegeben von W. Garbing.
Bd. I. Leipzig 1926, 912 Sider, Bd. II. Leipzig 1927, 1013 Sider.
Verlag List & von Bressendorf, Leipzig.

Disse to tykke og indholdsrige Bind er skrevet af 37 forskellige Forfattere. Ifølge Forordet har det været Meningen at skabe en Folkebog, som dels skal give let læselige Skildringer, dels ogsaa forklare Sammenhængen mellem de geografiske Fænomener. Netop Hensynet til Landskabsskildringen har været Aarsag til, at Stoffet er blevet delt ud mellem saa mange Forfattere, saaledes at ethvert Land har kunnet skildres af en Mand, som kendte Landet ved Selvsyn. Værket har Fordelene og Manglerne ved en saadan Ordning, idet det er blevet ret uensartet. Folkeligheden vil det vel gennemgaaende skorte noget paa, men til Gengæld indeholder de fleste Afhandlinger en Mængde Stof i vel bearbejdet Form, som gør Værket til en værdifuld Haandbog. Det er vel ogsaa en Følge af de mange Forfattere, at enkelte Lande danner en Undtagelse fra Regelen og har faaet en meget slet Behandling, og dette gælder uheldigvis Danmark. Skildringen af vort Land er i høj Grad overfladisk og fuld af Fejl. Saaledes findes p. 267 et Jordbunds-kort over Danmark, som er fuldt af grove Urigtigheder. F. Eks. angives Djurslands Jordbund som Moræneler undtagen det sydøstlige Hjørne. I Virkeligheden er Jordbunden netop i det sydøstlige Djursland Ler, medens Resten af Halvøen overvejende har Sandbund. Ogsaa i Himmerland angives Grænsen mellem Overvægt af Ler og Sand ganske urigtigt. I det sydøstlige Vendsyssel findes en Signatur, der skal angive vekslende Moræneler og Morænesand. I det paagældende Omraade findes i Virkeligheden postglacialt Strandsand og Moræne-

sand. Jordarter som marint og fluvioglacialt Sand savnes, derimod angives Udbredelsen af Flyvesand og Marsk, men Grænserne for disse Jordarter er ligesom de paa Kortet angivne Israndslinjer i stærk Uoverensstemmelse med Virkeligheden. Man forundrer sig over, at Forfatteren ikke synes at have kendt Ussings Danmarksgeologi. Besynderligt synes det ogsaa for den, der blot en Gang har været i Jylland, naar Morænesandet omtales som overvejende Hede i Modsætning til Moræneleret, som overvejende er Agerland. Virkeligheden er dog, at Vestjylland har 18 % Hede og 31 % Korn- og Rodfrugtarealer, 33 % Græsmark og Eng. Side 263 angives Skovarealet til 5 % i Stedet for 8 %. Samme Side siges at faa Lande kan konkurrere med Jylland i Avl af Æbler. Side 273 angives Fyn som Hovedsæde for Sukkeravlen i Danmark. Dette er kun Prøver. I Modsætning hertil staar Hovedmængden af Afhandlingerne som grundige og solide Arbejder. Endelig forøges Bogens Værdi ved det meget store Antal smukke og instruktive Illustrationer og de mange, overvejende gode Tekstkort.

M. Vahl.

Hans Spethmann: Dynamische Länderkunde. (14×21 cm, 244 S.)
Verlag: Ferdinand Hirt. Breslau 1928.

Fremgangsmaaden ved den geografiske Behandling af et bestemt Landomraade er i de sidste 20 Aar undergaaet en ret betydelig Udvikling, og saavel i Tyskland som i Frankrig er der fremkommet en meget omfangsrig Litteratur af denne Art, hvor Aarsagssammenhængen mellem de behandlede Fænomener er det bærende Princip. Ordningen af Stoffet er efterhaanden fastlagt i det almindeligt kendte Skema, der har fundet Anvendelse i de moderne, danske geografiske Lærebøger. Den aarsagsmæssige Sammenkædning af de geografiske Fænomener er imidlertid en meget vanskelig Proces, da de ustandselig paa flere Maader staar i indbyrdes Relation; ikke blot har vi altid med Aarsagskomplekser at gøre, men dertil kommer, at man kun i de færreste Tilfælde kan tale om en ren Aarsag og en ren Virkning. Virkningen vil nemlig ofte slaa tilbage og gribe forandrende ind i det Fænomen eller de Fænomener, der var Aarsagen, og saaledes fremkommer en meget indviklet Vekselvirkning.

Det er ud fra dette Punkt, at *Spethmann* i sit nærværende Arbejde forsøger en Nyorientering af Principperne for Landskabsbehandlingen, der navnlig tager Sigte paa det anthropogeografiske. Hans ledende Tanke er at betragte en geografisk Enhed dynamisk, som et Felt, hvor et System af Kræfter virker sammen, indbyrdes omformende hinanden og tilsammen frembringende en individuel Struktur. Visse af Kræfterne er væsentlige, andre er mindre væsentlige, og efter dette